

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny 2011/2012. tanév

MAGYAR IRODALOM – 1.forduló

MEGOLDÁSOK

1) Irodalom és zene: **E. T. A. Hoffmann: Az arany virágcserep - W. A. Mozart: Varázsfuvola**
Írja a megfelelő helyre a táblázatban felsorolt szereplőket, tényeket, fogalmakat!

E. T. A. Hoffmann: Az arany virágcserep	W. A. Mozart: Varázsfuvola
<i>büntetésként palackba zárás</i>	<i>Papageno</i>
<i>Serpentina</i>	<i>Pamina</i>
<i>a „Szeretet-ország” neve Atlantisz</i>	<i>a „Szeretet-ország” őre Sarastro főpap</i>
<i>Heerbrand</i>	<i>a bűvös csengettyű</i>
<i>a másolás próbatétele</i>	<i>a hallgatás próbatétele</i>
<i>a három zöld-arany kígyócska</i>	<i>büntetésként lakat a szájon</i>
<i>Lindhorst</i>	<i>Tamino</i>
<i>a kofa - boszorkány</i>	<i>az Éj királynője</i>

A szabad sorrendben beírt jó válaszokért egyenként **0,5** pontot kaphat.

Az elérhető pontszám:	8
Az elért pontszám:	

2) **Hamlet** – kérdés:

a) **ösztönző** tényezők:

Az édesapa harci mezében megjelenő Szellem parancsa
A vándorszíni társulat előadása bizonyít
Hamlet párbeszéde édesanyjával
Hamlet megsejti Claudius aljas szándékát (levélküldés Angliába)
Claudius úgy ölte meg Hamlet édesapját, hogy az nem bántotta meg a bűneit
Fokozatosan tudatosul benne: ő a jogos trónörökös stb.

b) **gátló** tényezők:

Még mindig kételkedik: igazat mondott-e a Szellem...
Dilemmája végig: helyes-e erőszakra erőszakkal válaszolni
Csak Horatio van mellette, de a „tett” végrehajtásában rá sem lehetne számítani
Ha édesanyjában csalódott, megbízhat-e Opheliában?
Tiszta ember – egyéniségétől idegen a bosszú gondolata
Hívó: az imádkozó Claudius megölné, de nem teszi...Egyébként is: az
Istenhez fohászoló ember lelke a mennybe jutna – ez pedig nem „célja” ... stb.

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

3) *Írja a reneszánsz szerző nevét a cím mellé! Egyenként 0,5 pontot kaphat.*

Utópia	<i>T. Morus</i>	Magyar Elektra	<i>Bornemisza P.</i>
Novum organum	<i>F. Bacon</i>	Szép magyar komédia	<i>Balassi B.</i>
A balgaság dicsérete	<i>R. Erasmus</i>	Száz fabula	<i>Heltai G.</i>
A fejedelem	<i>N. Machiavelli</i>	Egy dunántúli mandulafáról	<i>Janus P.</i>

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

4) *Húzza alá a hibás adatokat az Arany Jánosról szóló életrajzi szövegben!*

Nem szükséges javítania azokat. Az észrevett hibákért egyenként 0,5 pontot adunk.

„1817-ben születtem a **felvidéki** Nagyszalontán. Idős szüleim szeretetteljes otthonot teremtettek számomra. Akkor sem nehezteltek rám, amidőn vándorszínészi kalandozásaim során a **főszerepeim** messzire szólítottak.

Szükebb hazámban a nagy műveltségű **Teslér László** javasolta: tanulmányozzam többek között az antik tragédiákat.

Isten ajándékaaként tekintetem a Petőfivel való barátságunkra. Sándorral 1849 **szepemberének végén** találkoztam utoljára. **Akkor elhatároztuk: közös balladagyűjteményt adunk ki.**

A hűséges barát elvesztése nagyon fáj. Amikor balladát írtam, sokszor eszembe jutott kedves alakja. A műfaj különösen vonzó lett számomra, és a **Nagykőrösön született Híd-avatást** kiváltképp megszerettem.

Amikor a **Bolond Istók négy éneke elkészült**, komolyabban gondoltam angol nyelvtudásom tökéletesítésére. **Sikerült is lefordítanom a Rómeó és Júliát.**

Büszke vagyok arra, hogy **jutalmat, kitüntetést soha nem fogadtam el senkitől.**

Boldog voltam azonban, amikor a jelentéktelennek tűnő ajándékot, egy »kapsos könyvet« **Jókai Mórtól** átvehettem.”

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

5) *Illesszen egy-egy eposzi (vígeposzi) jelzőt a név mellé! Szükséges a szerző és a cím is!*

Minden helyes adatért 0,5 pontot kaphat.

Jelző	Név	Szerző	A mű címe
leggyakoribb: nagynevű hős, dicső, hős, szőke hajú, Zeusztáplált, Arész-kedvelt, Zeuszsarj, isteni sarj, nagy stb.	Meneláosz	Homérosz	Iliász vagy Odüsszeia
lágyszívű	kántor	Petőfi Sándor	A helység kalapácsa
leggyakoribb: jó eszű, hős	Télemakhosz	Homérosz	Iliász vagy Odüsszeia
vitéz	Csepü Palkó	Petőfi S.–	A helység kalapácsa

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

6) Az alábbi gondolatok a **klasszicizmusra** vagy a **romantikára** vonatkoznak. Röviden **indokolja** döntését! A jó választás **0,5**, a megfelelő magyarázat **1** pontot ér.

„Mit látni nem szabad, ...”	(N. Boileau: <i>A költészetéről</i>)
stílusirányzat: klasszicizmus	
rövid magyarázat: az antikvitás <i>platóni</i> („a mérték s az arány adja mindennek szépségét és erényét”), illetve <i>arisztotelészi</i> elképzelésére, az utóbbi esetében az <i>illendőség és mértéktartás</i> szabályára utal.	

„...A lovagi kereszténység ...”	(Madame de Staël: <i>Németországról</i>)
stílusirányzat: romantika	
rövid magyarázat: a romantika fő példaképe a <i>középkor</i> , ezért tiszteli például az ún. <i>lovagi értékeket</i> . Ezenkívül: <i>érzelemgazdagság; kalandos meseszöveg</i> stb.	

„...egybeolvaszt ...”	(A. W. Schlegel: <i>A drámai művészetről és irodalomról</i>)
stílusirányzat: romantika	
rövid magyarázat: az <i>ellentétekre</i> , az <i>ellentétek egységére</i> építés stb.	

„...örömmel jöttem rá, ...”	(J. de Racine: <i>Előszó az Iphigéniához</i>)
stílusirányzat: klasszicizmus	
rövid magyarázat: <i>antikvitás-tisztelet</i> , illetve a <i>rációra</i> , a <i>józan észre</i> hivatkozás stb.	

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

7) **Egészítse ki a thébai mondakör** részletének hiányzó elemeit, egyenként **0,5** pontért!

Laiosz király és **felesége** (vagy: **Ikoaszté**) jóslatot kap Delphoiból: gyermekük születik, aki felnövekedve megöli **apját**, és feleségül veszi **anyját**. Mindketten nagyon félnek a jóslat beteljesedésétől, ezért a világra jött kisgyermek bokáját **átszúrják** (vagy: **megsebzik**), ezért lesz a neve **Oidiposz**. A király megparancsolja egy szolgájának: **hagyja sorsára a hegyen (ölje meg)** a fiút, de a pásztor nem teljesíti a parancsot, hanem elviszi a **korinthoszi** királyi udvarba. (Megjegyzés: a „**pásztorok**” válasz is jó!) Itt is nevelkedik – szinte családtagként. Később – mint felnőtt férfi – kíséretével **Théba** városának közelébe jut. Ő szabadítja meg a lakókat a **szfinxtől** (vagy: **szörnytől**), ezért a nép hálából **királlyá** választja. Házasságából **négy** gyermek származik: két **fiú** és két lány. Ez a mondakör **Szophoklész** tragédiáinak alapja.

Az elérhető pontszám:	7
Az elért pontszám:	

8) **Téma a szerelem... Írja az eredeti helyesírás szerint közölt idézethez a költő nevét és a címet!** A helyes (teljes) válaszokért egyenként **1** pontot kaphat.

„De néha csöndes éjszakán
Elálmodozva, egyedül –
Mult ifjuság tündértaván
Hattyúi képed fölmerül.”

Vajda János: Húsz év múlva

„Lelkünk egymástól bármi messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Óh, jössz-e már!”
(Szabó Lőrinc fordítása)

Johann Wolfgang Goethe: A kedves közelléte

„...Boldogságomnak édesanyja,
Egy égbe-rontott képzelet
Tündérleánya,
Legvakmerőbb reményimet
Megszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedüli
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifju hitvesem,...”

Petőfi Sándor: Minek nevezzetek?

„Esküszöm; s e szent hitemnek,
Mellyet adtam édesemnek,
Pontjait meg nem csalom.
Kérlek is reménykedéssel,
Hogy viszonti esküvéssel
Kösd le szíved, angyalom!”

Csokonai Vitéz Mihály: Az esküvés

„Szerelmedért
Eltépett lelkemet
Istentől újra visszakérem,
Dicsőbb erénnyel ékesítném
S örömmel nyújtanám neked
Szerelmedért!”

Vörösmarty Mihály: Ábránd

„Szerelmedben meggyúlt szívem csak tégedet óhajt lelkem,
Én szívem, lelkem, szerelmem, idvez légy én fejedelmem!”

Balassi B.: Hogy Júliára találá,...

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

9) **Verstani** kérdések:

- a) Az eredeti helyesírással közölt idézetek alapján **határozza meg** a verselést (1 pont), **állapítsa meg** a sorfajtaikat (1 pont), és **nevezze meg** a strófát / versszakot (1 pont)!
Összesen **3 – 3** pontot kaphat.

<p>Berzsenyi Dániel: Gróf Széchenyi Ferenchez (részlet)</p> <p>„Nem kincs, nem ragyogó polc tüneményei, Nem mászó csapodár kába reményei Mozdítják ajakát, mert csak az istenibb Erkölc csálja ki énekét.”</p>		
<p>A verselés</p> <p><i>időmértékes</i> <i>nagy asklepiádészi</i></p>	<p>A sorfajták</p> <p><i>1 / asklepiádészi</i> <i>2 / asklepiádészi</i> <i>3 / asklepiádészi</i> <i>4 / glykoni</i></p>	<p>A strófa / versszak</p> <p><i>nagy asklepiádészi</i></p>
<p>Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (részlet)</p> <p>„Csak te légy vélem, te szelíd Camoena! Itt is áldást hint kezed életemre, S a vadon tájék kiderült virány lesz Gyenge dalodra.”</p>		
<p>A verselés</p> <p><i>időmértékes</i></p>	<p>A sorfajták</p> <p><i>1 / szapphói</i> <i>2 / szapphói</i> <i>3 / szapphói</i> <i>4 / adoniszi</i></p>	<p>A strófa / versszak</p> <p><i>szapphói</i></p>

b) **Határozza meg** a verselést (1 pont), és **állapítsa meg** a sorfajtaikat (2 pont)! Összesen 3 pontot kaphat.

Arany János: Toldi (részlet) „Mintha pásztortűz ég őszi éjszakákon, Messziről lobogva tenger pusztaságon, Toldi Miklós képe úgy lobog fel nékem, majd kilenc-tíz ember-öltő régiségben.”	
A verselés <i>szimultán/ütemhangsúlyos</i>	A sorfajták <i>Mindegyik sor ütemhangsúlyos ritmusú (felező tizenkettes), ugyanakkor trochaikus színezetű időmértékes jellegű is.</i>

Az elérhető pontszám:	9
Az elért pontszám:	

10) **Villámkérdések – „innen-onnan” ... A rövid válaszok** – egyenként 1 pont értékűek:

Mit jelent a monoteizmus és a politeizmus ?	<i>Egyistenhit, többistenhit</i>
Augustinus, J. Rousseau és II. Rákóczi Ferenc azonos című alkotása	<i>Vallomások</i>
Ki, mely művébe építi be a „Rege a csodaszarvasról” eredetmondánkat?	<i>Arany János: Buda halála</i>
Egy német író a bibliai József története alapján regényt írt a XX. században. A szerző és a cím?	<i>Thomas Mann: József és testvérei</i>
Lukács evangéliumának híres története <i>a tékozló fiúról...</i> Mely műfajba sorolná?	<i>Példázat / parabola</i>
Az ismert strófászerkezet képlete: aba bcb cdc . Melyiké?	<i>tercina</i>
Ki viselte később Török Sophie nevét?	<i>Babits M. feleségének „felvett neve” (ő ered. ugyanis: Tanner Ilona)</i>
Ki volt Török Sophie?	<i>Kazinczy F. felesége.</i>
Milyen verssor-fajta t használt Fazekas Mihály a <i>Ludas Matyi</i> megírásakor? Például: „... – Lúdjaim árát és költségemet elveszem – úgymond. Azzal búcsút vesz, kimegy, a paripára felugrik; ...”	<i>hexameter</i>
Melyik közismert szereplő mondja: „Két fátyolt szakasztok el, hazámról és becsületemről”	<i>Bánk bán</i>

Az elérhető pontszám:	10
Az elért pontszám:	

11) **Határozza meg** a szereplő neve alapján a **szerzőt, a mű címét**, az alkotás **keletkezésének évét** (fél évszázadnyi pontossággal), illetve a **műfajt!** Csak a hibátlan „sor” jelenthet **1** pontot!

A szereplő neve	A mű szerzője	Az alkotás címe	A keletkezési idő	A műfaj
Pörge Dani	<i>Arany János</i>	<i>Vörös Rébék</i>	1877	<i>ballada</i>
Damis	<i>Molière</i>	<i>Tartuffe</i>	1664	<i>vígjáték, komédia</i>
Opor	<i>Csokonai Vitéz Mihály</i>	<i>Dorottya</i>	1799	<i>komikus eposz, vígeposz</i>
Radivoj	<i>Zrínyi Miklós</i>	<i>Szigeti veszedelem</i>	1645-46	<i>eposz</i>

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

12) **Stilisztikai eszközök** az Ady- művekben... **Írja** az idézet mellé a **szókép** vagy **alakzat** nevét! Több megoldás esetén legalább **egyet** válasszon **1 – 1** pontért!

Például: sárga csönd	szinesztézia
„A szívem egy nagy harangvirág”	<i>metafora</i>
„Páris, az én Bakonyom”	<i>metafora; szimbólum / jelkép</i>
„Köd-gubában jár a November.”	<i>metafora; megszemélyesítés; szimbólum / jelkép</i>
„Ezerszer Messiások / A magyar Messiások.”	<i>nagyítás, túlzás, hyperbola; szimbólum / jelkép</i>
„Különös, Különös nyár-éjszaka volt.”	<i>egyszerű ismétlés</i>

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

13) „Fordított” kislexikon... Írja a definíció mellé a megfelelő fogalmat! Jó válasz - 1 pont.

A komikum motívumaira épülő esztétikai minőség, amely egyszerre kelt nevetető és borzongató hatást; kettősségét mindvégig megőrzi.	<i>groteszk</i>
Az isteni kinyilatkoztatás látnoki közvetítője / Ószövetség	<i>próféta</i>
A mohamedán vallás szent könyve	<i>Korán</i>
A verssorok végének összecsengése – csak a magánhangzók azonosak.	<i>asszonánc</i>
A keresztény / keresztyén húsvét előtti vasárnap	<i>virágvasárnap</i>

Az elérhető pontszám:	5
Az elért pontszám:	

14) Összehasonlítás – Arany: Toldi és Toldi estéje... Fogalmazzon meg három – három hasonló (közös), illetve eltérő elemet / jegyet / motívumot! Jó észrevételként 1 pontot kap.

Hasonló / közös motívumok például:

- a bajvívás • a műfaj: elbeszélő költemény
- hűség a királyhoz, a hazához • gyilkosságot követ el a főhős
- családi viszony Toldi és szolgálja között • a már hagyományos népi stílus

TOLDI ← **Eltérő** jegyek például → **TOLDI ESTÉJE**

Eposz formájú IDILL (Németh G. Béla)	Eposz formájú ELÉGIA (Németh G. Béla)
Fiatal (a hős) – az évszak: Nyár	Idős (a hős) – az évszak: Ősz
Szerettei ott élnek mellette	Mindenki meghalt, akit szeretett
A cseh vitézzel való küzdelem	Az olasz vitézzel való párviadal
Egyetértés a királlyal	Nincs egyetértés a királlyal
A királyi udvarban fog élni	Már három éve a falujában él kegyvesztetten
„Gyilkosság hirtelen felindulásból”- Nem kap büntetést	„Gyilkosság hirtelen felindulásból” – „Kapna” büntetést
A bűn-bűnhődés mot. alig szerepel	A bűn-bűnhődés motívuma nagyobb szerepben
Fontosak a lovagi értékek	A lovagi értékek helyett civilizációs ártalmak, piperkőcség, divat, idegenek az udvarban („idegen-majmolás” stb.)
Erő	Ész
A nép viselkedése: ünneplés	A nép viselkedése: 1) gúny, 2) ünneplés, 3) siratás

Az elérhető pontszám:	6
Az elért pontszám:	

15)

Petőfi Sándor: A XIX. század költői

1) Ne fogjon senki könnyelműen A húrok pengetésihez! Nagy munkát vállal az magára, Ki most kezébe lantot vesz. Ha nem tudsz mást, mint eldalolni Saját fájdalommal s örömed: Nincs rád szüksége a világnak, S azért a szent fát félretedd.	4) Vannak hamis próféták, akik Azt hirdetik nagy gonoszan, Hogy már megállhatunk, mert itten Az ígéretnek földje van. Hazugság, szemtelen hazugság Mit milliók cáfolnak meg, Kik nap hevében, éhen-szomjan, Kétségbeesve tengenek.
2) Pusztában bujdosunk, mint hajdan Népével Mózes bujdosott, S követte, melyet isten küldte Vezérül, a lángoszlopot. Ujabb időkben isten ilyen Lángoszlopoknak rendelé A költőket, hogy ők vezessék A népet Kánaán felé.	5) Ha majd a bőség kosarából Mindenki egyaránt vehet, Ha majd a jognak asztalánál Mind egyaránt foglal helyet, Ha majd a szellem napvilága Ragyog minden ház ablakán: Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk, Mert itt van már a Kánaán!
3) Előre hát mind, aki költő, A néppel tűzön-vízen át! Átok reá, ki elhajtja Kezéből a nép zászlaját, Átok reá, ki gyávaságból Vagy lomhaságból elmarad, Hogy, míg a nép küzd, fárad, izzad, Pihenjen ő árnyék alatt!	6) És addig? addig nincs megnyugvás, Addig folyvást küszködni kell. – Talán az élet, munkáinkért, Nem fog fizetni semmivel, De a halál majd szemeinket Szelíd, lágy csókkal zárja be, S virágkötéssel, selyempárnán Bocsát le a föld mélyibe. (Pest, 1847. január)

Kérdéseink az eredeti helyesírás szerint közölt vershez kapcsolódnak:

a) **Emeljen ki** a szövegből **nyolc** olyan **szót** vagy **szintagmát**, amely a **Bibliára** utal!
Egyenként **0,5** pontot kaphat.

**1) Pusztában bujdosunk; 2) ...Mózes....; 3) Isten...; 4) lángoszlopot; 5) Kánaán;
6) hamis próféták; 7) ígéretnek földje; 8) bőség kosarából;**

Az elérhető pontszám:	4
Az elért pontszám:	

b) **Hol** található **körmondat** a versben?

Rajzolja le és értelmezze nyelvtani szempontból a talált körmondat szerkezetét! A helyes válasz **2** pontot ér.

A teljes 5. versszak. A rajzra vonatkozóan minden helyes válasz elfogadható.

Az elérhető pontszám:	2
Az elért pontszám:	

c) **Nevezzen meg** (költő, cím) **két** olyan **magyar** alkotást, amelyben szintén szerepel **körmondat!** A jó feleletekért egyenként **1 – 1** pontot adunk.

Például: Batsányi János: A franciaországi változásokra (a mű egésze)

Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba (a mű egésze)

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú (az utolsó versszak)

Babits Mihály: Húsvét előtt (az első két versszak)

Babits Mihály: Esti kérdés (az első 39 sor) stb.

Az elérhető pontszám:	2
Az elért pontszám:	

d) Melyik **antikvitás** kori történetben szerepel a „**lant**” szó? Mit jelképez „**azóta**” a köztudatban? A megfelelő válaszokért **összesen 1 pontot** kaphat.

Az antikvitásban mind a görög, mind a római költők verseiben gyakran szerepel.

De a legszebb Orpheuszé és Eurüdiké története, hiszen az Alvilágban Orpheusz lantjátéka hatja meg az Alvilág urait, hogy kedvezzenek hitvesének.

A lant a művészet, a költészet szimbólumává vált.

Az elérhető pontszám:	1
Az elért pontszám:	

e) Mit jelent az **ars poetica** kifejezés? (**0,5** pont) Mit jelent az **ars poetica** – kicsit bővebben – egy adott művész gyakorlatában? (**1,5**)

ars poetica = költői mesterség, költészettan, költői program vagy hitvallás

ars poetica = költői hitvallás

ars poetica – bővebben: a költő egyfajta programot ad: megfogalmazza a célját; legtöbb esetben elhatárolja magát azoktól, akiktől különbözik; kijelenti: kikkel tart együtt.

Az elérhető pontszám:	2
Az elért pontszám:	

16) E feladat a pályázó által választott, a második fordulóban kifejtendő témakörre vonatkozik.

A választott téma:

Fogalmazzon meg két szakmai kérdést, problémát, amelyben segítséget kérne / várna a téma szakértőjétől! Minden színvonalas kérdés / probléma **1** pontot ér.

1) _____

2) _____

Az elérhető pontszám:	2
Az elért pontszám:	

É R T É K E L É S

Sorszám	A feladat típusa, jellege, elnevezése	Pontszám	Pontszám (A javító tanár tölti ki.)	Jóváhagyott pontszám (Az OKTV-bizottság tölti ki.)
1)	Irodalom és zene	8		
2)	Hamlet-kérdés	6		
3)	Reneszánsz szerző	4		
4)	Hibás Arany-életrajz	5		
5)	Eposzi / vígeposzi jelzők	6		
6)	Klasszicizmus vagy romantika	6		
7)	A thébai mondakör	7		
8)	A téma a szerelem	6		
9)	Verstan	9		
10)	Villámkérdések „innen-onnan”	10		
11)	Szereplők	4		
12)	Stilisztikai eszközök	5		
13)	„Fordított” kislexikon	5		
14)	Összehasonlítás - Arany: Toldi és Toldi estéje	6		
15)	Petőfi Sándor: A XIX. század költői – a rész- feladatok összes pontszáma	11		
16)	A választott téma	2		
Az elérhető maximális pontszám		100		